بنەچەی ڕۆژی یەکی ئایار لە کوێوە هاتووە؟

نووسینی: رۆزا لۆکسەمبۆرگ
و. لە ئینگلیزی یەوە: ئازاد ئارمان
ئامادەکردن و بلاْوکردنەوەی لە لایەن "سەنتەری ڕۆشنگەری مارکسیستی"

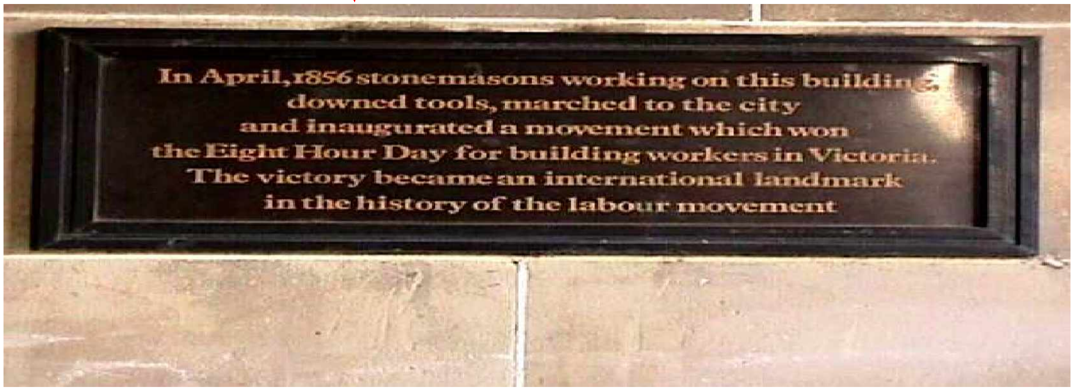

هرزی کامەرانی یەک جەژنی پشووی پرۆلیتاری، بە عینوان و وەسیلەی جێبەجێ کردنی 8 سەعات کار لە ڕۆژێکدا یەکەمین جار لە ئوسترالیا لە دایک بوو. کرێکاران لە ساڵی 1856 بە کۆمەل بریاری یان دا یەک ڕۆژ کار رابگرن و کۆبوونەوە و مەراسیم بەرێخەن لە پێناوی چەسپاندنی 8 سەعات کار لە ڕۆژێک دا. ئەم ڕۆژەی ئەو مەراسیمەیان تیایدا بەرپاکرد 21 ی ئەپریل بوو. لە سەرەتادا کرێکارانی ئوسترالیا بە تەنها ساڵی 1856 یان لە بەر چاو گرتبوو، بەلاّم مەراسیمی یەکەمین ساڵ کاریگەری گرنگی دانا لە سەر جەماوەری پرۆلیتاریای ئوسترالیا، کە بە شوێنێک گەیشت بوو بە وروژانێکی دیار و نوێ، بۆیە بریاری یاندا هەموو ساڵێک دووبارە مەراسیم بگێرن.

لە ڕاستی دا چ شتێک ئەو ئازایەتی یە مەزنەی دا بە کرێکاران کە باوەر بە هێزی خۆیان بکەن و هەروەها رێککەوتن نامەیەکی کاری جەماوەری بە خۆیان هەڵبیژێرن؟ چ شتێک توانی ئەم ئازایەتی یە بە کۆیلانی دەستی کارگە و کارخانەکان بدات بۆ بانگەوازکردنی سوپای خۆیان؟ بەوشێوەیە ئیدەی مەراسمی پرۆلیتاری بەخێرایی قەبوول کرا، وە لە ئوسترالیا دەستی پێکرد و بلاّوبۆوە بۆ وولاّتانی تر سەرەنجام تەواوی پرۆلیتاریای جیهانی گرتەوە.

یەکەمین نموونە کە بە دوای کرێکارانی ئوسترالیا دا هات، کرێکارانی ئەمریکایی بوون. لە ساڵی 1886 دا ئەوان باوەریان وابوو (1)ی ئایار ببێت بە راگرتنی کار لە جیهاندا. لەم ڕۆژەدا 200 هەزار کرێکار دەستیان لە کار کێشایەوە و داخوازی (8) سەعات کار یان لە ڕۆژێکدا بەرزکردەوە. دواتر دەسەلاّتداران رێگری قانوونی و پولیسی یان دانا بۆ قەدەغەکردنی کرێکاران بۆ چەندین ساڵ بۆ رێگەگرتن لە دووبارە بوونەوەی {ئەم قەبارەیە} لە خۆپیشاندان. هەروەها لە ساڵی 1888 دا ئەوان سەرلەنوێ بریاری یان دا و سووربوون کە مەراسیمی داهاتوو ئەبێت لە 1ی ئایاری 1890 دا بێت.

لەودەمەدا بزووتنەوەی کرێکاران لە ئەورووپا گەشەی بەهێزترو گورج و گۆڵ تر بوو. بە هێزترین نموونەی ئەم بزووتنەوەیە کۆنگرەی کرێکارانی ئەنتەرناسیونال بوو لە ساڵی 1889دا. لەم کۆنگرەیەدا، کە 400 نوێنەر ئامادەبوون، بڕیاریان دا 8 سەعات کار لە ڕۆژێکدا داخوازی یەکەمیان بێت. لە سەرووی هەموویانەوە نوێنەرانی یەکێتی یەکانی فەرەنسا، کرێکاری لاڤین Lavigne لە برۆدۆ Bordeaux ، داواکاری ئەوە بوون ئەم داخوازی یە ببێتە داخوازی کرێکارانی تەواوی وولاتان و بەرزبێتەوە بۆ وەستانی کار لە سەرتاسەری جیهان. نوێنەرانی کرێکارانی ئەمریکا بانگێشەی هاورێیانیان کرد بۆ مانگرتن لە 1ی ئایاردا لە ساڵی 1890دا. کۆنگرە بڕیاری دا ئەم ڕۆژە ببێتە ڕۆژی مەراسیمی پرۆلیتاریای جیهان.

لەم مەسەلەیەدا 30 ساڵ بەر لە ئوسترالیا، کرێکاران لە راستی دا یەک جار خۆپیشاندانیان بەرێخست. کۆنگرە هەڵوێستی گرت کرێکارانی سەرتاسەری دونیا بە هاوپشتی لە گەڵ یەکتر لە پێناوی 8 سەعات کار لە ڕۆژێکدا لە 1ی ئایاری 1890 خۆپیشاندان بەرێبخەن. هیچ کەس قسەی نەکرد لە سەر پشووی ساڵانی داهاتوو. چونکە بە شێوەیەکی سروشتی هیچ کەسێ نەیتوانی ئەم بروسکە لە ناکاوە پێشبینی بکات و کە بەم شێوەیە قەبوول بکرێت و بەم خێرایی یە لە ڕێگای چینی کرێکارەوە بەرەو پێش بچێت. هەرچۆنێک بوو گێرانی مەراسمی 1ی ئایار یەک جار بوو. بەڵام ئێستاکە هەموو کە س تێگەیشتووە و هەست دەکات کە ڕۆژی 1ی ئایار بوو وە بە داب و نەریتێکی ساڵانە و بەردەوامە.

یەکەمین داخوازی 1ی ئایار دەروازەیەک بوو بۆ 8 سەعات کار لە ڕۆژێکدا. بەڵام هەتا پێش گەیشتن بەم ئامانجەش، ڕۆژی 1ی ئایاریان وازلێ نەهێنا. تا ئەو کاتەی خەباتی کرێکاران لە دژی بۆرژوازی و دەسەڵاتی فەرمانرەوا بەردەوام بێت، تا ئەو کاتەی بە داخوازی یەکانمان دەگەین، ڕۆژی 1ی ئایار پێوستە دەربرینی داخوازی ساڵانەمان بێت. تاکو ڕۆژێکی باشتر شەبەق دەدا، تا ئەو کاتەی چینی کرێکاری جیهان سەردەکەوێ و ڕزگاری بە دەست دێنێ ئەو کاتە مرۆڤایەتی لەوانەیە مەراسیمی ڕۆژی 1ی ئایار جەژن بگرێت بۆ ڕێزلێنان لە خەباتی تاڵ و ئازاری زۆری رابردوو.